

บทความวิจัย

สภาพการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของ
สำนักงานคณะกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัดปัตตานีอับดุลรอฮมาน จะปะกียา¹ อาหะมะ คาเด² อับดุลย์ลาเต๊ะ สาและ³

¹ ดร. (อิสลามศึกษา), ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์สาขาวิชาอูศูลุดดีน คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์,
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี จังหวัดปัตตานี

² ดร. (อิสลามศึกษา), อาจารย์สาขาอิสลามศึกษา คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, จังหวัดปัตตานี

³ ศษ.ม (การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม), ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาชะรีอะฮ์
คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, จังหวัดปัตตานี

อีเมลผู้แต่งหลัก : abd.lateh@hotmail.com เบอร์โทร : 088 762 1065

วันที่รับ : 06 กุมภาพันธ์ 2567 วันที่รับแก้ไข : 30 มิถุนายน 2567 วันที่ตอบรับ : 30 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ฝ่ายกิจการฮาลาลและประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี จำนวน 4 คน ผู้ประกอบการธุรกิจการผลิตอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลในจังหวัดปัตตานี โดยธุรกิจการผลิตอาหารฮาลาลที่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับเครื่องหมายฮาลาลมากกว่า 2 ปี ขึ้นไป จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุป แล้วใช้การบรรยายความแบบพรรณนาตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี คือ 1) ด้านบุคลากร มีความพร้อมในการปฏิบัติงานในกระบวนการทำงานมีการแต่งตั้งคณะทำงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ มาจากหลาย ๆ หน่วยงาน เช่น สาธารณสุขจังหวัด นักวิทยาศาสตร์ นักวิชาการ อิหม่าม เป็นต้น การลงพื้นที่ตรวจสอบสถานประกอบการมีการประสานงานกับคณะอนุกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องและความเชี่ยวชาญเพื่อทำการตรวจสอบสถานประกอบการและประชุมรายงานผลการตรวจสอบด้วยกัน 2) ด้านเทคนิคและเทคโนโลยีทางฝ่ายกิจการฮาลาล สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้มีการนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการรับรองฮาลาล โดยได้นำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการรับรองฮาลาล เช่น การตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การขอรับรองฮาลาลออนไลน์ การตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลออนไลน์ ฯลฯ 3) ด้านงบประมาณในการดำเนินงานของฝ่ายฮาลาล โดยคณะทำงานหรือเจ้าหน้าที่จะได้รับเป็นเงินอุดหนุนซึ่งเป็นงบที่รัฐบาลจัดตั้งไว้เพื่อสนับสนุนองค์กรที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติ เงินอุดหนุนจะมีปีต่อปี โดยใช้งบอุดหนุนที่ได้รับในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายกิจการฮาลาล 4) ด้านการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ ประกาศต่าง ๆ ตามบอร์ดประชาสัมพันธ์ และแจกจ่าย

ให้กับมัสยิดต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ ประกาศยกเลิกเครื่องหมายฮาลาลของผู้ประกอบการ เป็นต้น ส่วนการรณรงค์ในการให้ผู้ประกอบการขอรับรองมาตรฐานฮาลาล ได้รณรงค์ในโครงการประจำปี เช่น โครงการมาอัลฮิจเราะฮ์ โครงการอบรมผู้ประกอบการ เป็นต้น

คำสำคัญ : มาตรฐานฮาลาล, คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

RESEARCH

Conditions of the Halal Standard Certification Operation of Islamic Council of Pattani Province

Abdurrahman Japakiya¹ Ahama kaday² Abdullateh Saleah³

¹ Ph.D. (Islamic Studies), Asst.Prof, Lecturer of Usulluddin, Faculty of Islamic Studies and laws, Fatoni University Ch.Pattani

² Ph.D. (Islamic Studies), Lecturer of Islamic Studies, Faculty of Islamic Studies and laws, Fatoni University Ch.Pattani

³ M.Ed. (Islamic Educational Administration and Management), Asst.Prof. and Lecturer of Shariah, Faculty of Islamic Studies and laws, Fatoni University, Ch.Pattani

Corresponding Author, Email : abd.lateh@hotmail.com **Tel :** 088 762 1065

Received : February 06, 2024 **Revised :** June 30, 2024 **Accepted :** June 30, 2024

Abstract

This research the objective is to study the operating conditions for Halal certification of the Pattani Provincial Islamic Committee Office. Field data was collected by interviewing the Halal Affairs Department and the Chairman of the Islamic Committee of Pattani Province and 14 entrepreneurs of food production businesses with Halal signs in Pattani Province. Data were analyzed by drawing conclusions. Then use descriptive explanations according to the objectives that have been set. The research results found that Conditions for Halal certification operations of the Pattani Provincial Islamic Committee Office: 1) Readiness of personnel Halal personnel of the Pattani Provincial Islamic Committee are ready to perform their duties. In the work process, a working group with various expertise has been appointed from many agencies, such as the Provincial Public Health Department. Scientists, academics, imams, etc. When going to the area to inspect establishments, there will be coordination with the sub-committee that is involved and has expertise to inspect the establishment and hold a meeting to report the results of the inspection together. 2) Technical readiness Techniques and technology Halal Affairs Department the Office of the Central Islamic Committee of Thailand has applied information technology systems to certify Halal. The information technology system has been applied to Halal certification, such as checking Halal products through the information technology system. Requesting Halal certification online

(via the website cicot.or.th) online inspection of Halal products, etc. 3) Budget: Budget for the operations of the Halal Department. The working group or staff will receive a subsidy, which is a budget set by the government to support organizations created under the Act. Subsidies are available year to year. The Pattani Provincial Islamic Committee will use the subsidy received for management related to the Halal affairs department. 4) Public relations. Public relations of the Halal Department of the Pattani Provincial Islamic Committee include printed media and various announcements on the public relations board. and distributed to various mosques in Pattani province, such as announcing the cancellation of the halal sign of entrepreneurs, etc. As for the campaign for entrepreneurs to request certification of halal standards. The Pattani Provincial Islamic Committee campaigns for annual projects such as the Ma Al-Hijra Project. Entrepreneur training project, etc.

Keywords : Halal standard, Islamic Council of Pattani Province

บทนำ

มาตรฐานอาหารฮาลาล เป็นระบบมาตรฐานเชิงบูรณาการ (Integrated Standard System) โดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ กระบวนการผลิตตั้งแต่เริ่มต้นถึงสิ้นสุดจะต้อง “ฮาลาล” คือถูกต้องตามบัญญัติศาสนาอิสลามและปราศจากสิ่ง “ฮารอม” คือสิ่งที่ต้องห้ามตามบัญญัติศาสนาอิสลาม อาทิ วัตถุอันตรายประกอบสารปรุงแต่ง สารพิษ สิ่งปนเปื้อนต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับระบบมาตรฐานต่าง ๆ อาทิ ระบบ GMP HACCP และ ISO เป็นต้น ดังนั้น มาตรฐานอาหารฮาลาลจึงเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับหลักการของมาตรฐานทั่วไป แต่จะเพิ่มเติมกระบวนการและการดำเนินงานให้ถูกต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม เช่น ในการเชือดสัตว์ตามมาตรฐานฮาลาล พนักงานเชือดต้องเป็นชาวมุสลิม แต่การเชือดสัตว์ทั่วไปพนักงานเชือดเป็นใครก็ได้ เป็นต้น ฮาลาลเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างจุดขายให้แก่สินค้าและบริการในจังหวัดปัตตานี ให้สามารถเปิดตลาดในวงกว้างเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพมีความพร้อม และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของความเป็นมุสลิม โดยในระยะเวลาที่ผ่านมาหลายปีภาครัฐมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนส่งเสริม ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พร้อมทั้งมีแผนงาน/โครงการ และมีเม็ดเงินงบประมาณลงในพื้นที่เป็นจำนวนมาก แต่ปรากฏว่าการดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563)

ระหว่างปี พ.ศ.2543-2549 มีสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่ดูแลรับผิดชอบการรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลในเขตจังหวัดของตนเองใช้หรือเคยใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลและคณะสหเวชศาสตร์ในการตรวจรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลทั้งการตรวจวิเคราะห์และการขอคำปรึกษา ใน ปี พ.ศ. 2548 ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลทำข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันมาตรฐานอาหารฮาลาล คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย สถาบันฯ นี้แม้มิได้ทำหน้าที่รับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลโดยตรงแต่ดูแลรับผิดชอบงานทางวิชาการของฝ่ายกิจการฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จึงมีบทบาทในทางอ้อมต่อการรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาล ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ. 2549 รศ.ดร.วินัย ดะห์ลัน ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการบริหารสถาบันมาตรฐานอาหารฮาลาลทั้งสองฝ่ายจึงมีความร่วมมือกันมากขึ้น (ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563)

กฎระเบียบการรับรองฮาลาลในปัจจุบันใช้ระเบียบของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ.2558 รวมทั้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินการตรวจรับรองสถานประกอบการ การตรวจผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียม พ.ศ.2559 ข้อกำหนดการตรวจรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล พ.ศ.2559 ข้อกำหนดการตรวจรับรองฮาลาลโรงเชือดสัตว์และการฆ่าและชิ้นส่วน พ.ศ.2559 และข้อกำหนดแนวทางปฏิบัติการขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลและการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลบนผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ พ.ศ.2559 (สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2559)

ปัจจุบันนับว่ามีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องการบริโภคอาหาร มุสลิมส่วนใหญ่มักเข้าใจความเข้าใจว่าอาหารที่ทำโดยผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น คือ อาหารฮาลาล แต่ในความเป็นจริงแล้วยังไม่ถูกต้องเสมอไป

เพราะว่าร้านอาหารมุสลิมในปัจจุบันบางร้านยังไม่เข้าใจการปรุง/ประกอบ/หรือแปรรูปอาหารฮาลาล ด้วยกับเหตุผลหลายหลายประการด้วยกัน และมักเข้าใจว่าเป็นมุสลิม สิ่งที่ต้องฮาลาล ผู้ประกอบการมุสลิมจำนวนไม่น้อย ไม่ค่อยให้ความสนใจ สาเหตุหลักที่ผู้ประกอบการมุสลิมไม่นิยมขอรับรองฮาลาล เนื่องจากคิดว่าเป็นมุสลิมอยู่แล้ว ทำไมจะต้องขอรับรองด้วย แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่าผู้ประกอบการมุสลิมบางส่วนที่ไม่เข้าใจกระบวนการผลิตสินค้าฮาลาล ยังมีอยู่พอสมควร เช่น วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ร้านอาหารตามสั่ง ร้านก๋วยเตี๋ยวในตู้สินค้าของร้านกลับพบว่า วัตถุดิบที่ทางร้านเลือกใช้นั้นไม่มีเครื่องหมายฮาลาล ยิ่งกว่านั้นคือ ไม่มีแม้แต่ระบุสถานที่ผลิตของวัตถุดิบ อย่างนั้นนอกจากจะไม่แน่ชัดแล้วว่าฮาลาลหรือไม่ โอกาสเสี่ยงต่อความอันตรายด้านอาหาร หรือโอกาสเสี่ยงต่อวัตถุดิบฮาลาลก็มีมากพอสมควร สาเหตุที่ผู้ประกอบการมุสลิมไม่นิยมขอรับรองเครื่องหมายฮาลาล คือ 1.คิดว่าเป็นมุสลิมอยู่แล้วทุกอย่างที่ต้องฮาลาล 2.ไม่มีเวลาและไม่พร้อม 3.ไม่ได้รับผลกระทบจากการที่ไม่มีเครื่องหมายฮาลาล 4.มีค่าใช้จ่าย ในปัจจุบันการผลิตอาหารของผู้ประกอบการมุสลิมนั้นส่วนใหญ่ฮาลาล แต่ยังคงขาดในเรื่องของตอยฮ์บบัน ไม่ได้หมายรวมทั้งหมด เพียงบางส่วนเท่านั้น (มุฮัมมัดราชาห์ ฟิรเดาะห์, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ได้ดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐานฮาลาล โดยมีฝ่ายกิจการฮาลาล ทำหน้าที่ดำเนินการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลสำหรับผู้ประกอบการในจังหวัดปัตตานี ประธาน สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในจังหวัด คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี สอดคล้องกับแควตารีอแม มะมิงจิ (2562) ได้กล่าวว่านโยบายการขับเคลื่อนธุรกิจฮาลาล คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาผลิตภัณฑ์และสินค้าฮาลาลให้สอดคล้องกับหลักการบทบัญญัติของศาสนา มีการตรวจสอบและให้ความรู้ความเข้าใจด้านกิจการฮาลาลได้อย่างถูกต้อง เพื่อจะได้ทำความรู้ ความเข้าใจ ให้มีมาตรฐานและเข้าสู่หลักเกณฑ์ต่อการขอรับรองมาตรฐานฮาลาล เป็นภารกิจหลักของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2540 ให้คำปรึกษาและอบรมการควบคุมกระบวนการผลิตและการประเมินผลของสถานประกอบการ

จากการสำรวจสถานประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลที่ขอจดทะเบียนรับรองมาตรฐานอาหารฮาลาล ฝ่ายกิจการฮาลาล สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี พบว่าสถานประกอบการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลทั้งหมด 92 สถานประกอบการ โดยผู้วิจัยได้แยกตามประเภทของสถานประกอบการ 2 ลักษณะด้วยกันคือ ธุรกิจอาหารฮาลาลเอกชนจำนวน 66 สถานประกอบการ และธุรกิจฮาลาลวิสาหกิจชุมชน (กลุ่มแม่บ้าน) จำนวนทั้งหมด 26 สถานประกอบการ (อิติริส ดาราโก่และคณะ, 2556:4)

ปัญหาการดำเนินการขอรับรองมาตรฐานฮาลาล คือ 1.ตรวจสอบเอกสาร การที่ผู้ประกอบการยังคงใช้เอกสารเดิมที่มาจากกระเปาะๆ ฉบับเก่า ทำให้ มีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับการรับรองฮาลาลในปัจจุบัน หากเกิดกรณีนี้ ทางฝ่ายกิจการฮาลาลจำเป็นต้องแจ้งให้ผู้ประกอบการทำการแก้ไขเอกสาร ซึ่งจะทำการยื่นขอรับรองฮาลาลล่าช้าออกไป 2.ชำระค่าธรรมเนียม การที่ผู้ประกอบการไม่ได้รับใบแจ้งหนี้ ซึ่งอาจเกิดจากความผิดพลาดจากการระบุข้อมูลผู้รับที่ไม่ชัดเจน กรณีที่ผู้ประกอบการโอนค่าใช้จ่ายมาให้ฝ่ายกิจการฮาลาลแล้ว แต่ไม่แจ้งการ

โอนหรือไม่ส่งสำเนาเอกสารการโอนมาที่ฝ่ายกิจการฮาลาล ซึ่งตามขั้นตอนปกติ สถานประกอบการต้องได้รับใบแจ้งหนี้หลังจากส่งเอกสารขอรับรองฮาลาล ไม่เกิน 15 วัน ถ้านานกว่านั้นควรทวงถามมาที่ฝ่ายกิจการฮาลาล 3.การตรวจรับรอง มีวัตถุประสงค์บางตัวไม่ตรงกับเอกสารการขอรับรองฮาลาลที่ส่งมา สถานประกอบการไม่มีกระบวนการผลิตในวันที่เข้าตรวจ 4.ปัญหาการประชาสัมพันธ์ตราฮาลาลที่ถูกยกเลิก โดยทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีจะประชาสัมพันธ์บอร์ดประชาสัมพันธ์เท่านั้น 5.ผู้ประกอบการเกิดความกลัวและความยุ่งยากในการขอรับรองฮาลาล แต่เมื่อมาติดต่อกับฝ่ายฮาลาลแล้วก็รู้สึกว่าจะไม่ได้ยุ่งยากอย่างที่คิด 6.ทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดไม่มีข้อกำหนดห้ามผู้ใช้เครื่องหมายฮาลาลที่ไม่ถูกต้อง 7. ฝ่ายกิจการฮาลาล ขาดบุคลากรที่เข้าใจฮาลาลอย่างแท้จริงทำให้กระบวนการตรวจสอบอาหารฮาลาลเป็นไปอย่างล่าช้า และขาดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ 8.ขาดการเสริมสร้างความรู้จากหน่วยงานกลาง (คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย) ความรับผิดชอบและสนับสนุนอย่างจริงจัง 9. สถานประกอบการขาดความเข้าใจคำว่า ฮาลาล โดยมองเพียงคำว่าฮาลาลเป็นเครื่องหมายทางการค้า และการขยายตลาดทางธุรกิจ และ 10. ไม่มีการรวบรวมและจัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบันที่ง่ายต่อการตรวจสอบและตรวจความซับซ้อนของข้อมูลสถานประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาล (สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ฝ่ายกิจการฮาลาล, มปป: 4-11)

เนื่องจากการที่ธุรกิจอาหารฮาลาลมีการขยายตัวที่มากขึ้น การแข่งขันที่เพิ่มขึ้น มีความน่าสนใจและน่าลงทุน ขณะเดียวกันผู้บริโภคก็มีความต้องการอาหารที่ปลอดภัยและมีคุณภาพที่เป็นไปตามมาตรฐาน ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจ การได้รับประโยชน์ในการขยายตลาดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และขยายตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ในการดำเนินการดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ฝ่ายกิจการฮาลาลและประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี จำนวน 4 คน ผู้ประกอบการธุรกิจการผลิตอาหารที่มีเครื่องหมายฮาลาลในจังหวัดปัตตานี โดยธุรกิจการผลิตอาหารฮาลาลที่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับเครื่องหมายฮาลาลมากกว่า 2 ปี ขึ้นไป จำนวน 10 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร คณะผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์หนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรายงานผลสภาพการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ที่เกี่ยวกับมาตรฐานฮาลาล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คณะผู้วิจัยใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดในการสร้าง คือ แบบสัมภาษณ์ มีวิธีการสร้าง คือ ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มารวบรวมเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาประสิทธิภาพความน่าเชื่อถือ พร้อมกับปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละครั้งมาเรียงเรียง ลำดับเหตุการณ์ วิเคราะห์ข้อมูล และพรรณนาเพื่อนำเสนอ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งการจดบันทึก การถอดเทป บันทึกเสียง ทำการจัดแยกตามประเด็นต่าง ๆ พร้อมทั้งพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลให้เพียงพอ และหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์

2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการบันทึกอย่างละเอียดในการสัมภาษณ์ แล้วทำการจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดหาข้อสรุป

3. การนำเสนอข้อสรุป เพื่อความถูกต้องและเป็นแนวทางที่จะทำการนำเสนอที่สมบูรณ์

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลที่มีความเหมือนกันหรือไม่จากแหล่งข้อมูล โดยการเน้นการตรวจสอบที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือได้ การตรวจสอบทางด้านทฤษฎี เนื่องจากเครื่องหมายฮาลาลเป็นสิ่งจำเป็นที่มุสลิมยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางในชีวิตประจำวัน ข้อมูลจะเที่ยงตรงและมีการเผยแพร่ที่ถูกต้อง การตรวจสอบจะเน้นถึงข้อค้นพบของข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้มาที่มีความถูกต้อง

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี พบว่า

1) ด้านบุคลากร บุคลากรฝ่ายฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ปัจจุบันมีหัวหน้าฝ่ายฮาลาล 1 ท่านและเจ้าหน้าที่ 1 ท่าน แต่ในกระบวนการทำงานมีการแต่งตั้งคณะทำงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ มาจากหลาย ๆ หน่วยงานด้วยกัน เช่น สาธารณสุขจังหวัด นักวิทยาศาสตร์

นักวิชาการ อิหม่าม เป็นต้น การลงพื้นที่ที่ตรวจสถานประกอบการก็จะมีประสานงานกับคณะอนุกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องและความเชี่ยวชาญเพื่อทำการตรวจสอบสถานประกอบการและประชุมรายงานผลการตรวจสอบด้วยกัน ความพร้อมในการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายฮาลาล สำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานีมีความพร้อมในการทำงาน เป็นเพราะนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยที่มีการจัดอบรมและประชุมสัมมนาทำให้เกิดความสัมพันธอันดีและเกิดความเข้าใจในขั้นตอนต่างๆ มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้หากผู้ประกอบการใดที่มีปัญหาเกี่ยวกับการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลสามารถเข้าปรึกษาปัญหาและสอบถามแนวทางแก้ไขกับทางเจ้าหน้าที่หรือหัวหน้าฝ่ายฮาลาลได้ทันที

2) ด้านเทคนิคและเทคโนโลยี ทางฝ่ายกิจการฮาลาล สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้มีการนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการรับรองฮาลาลอยู่แล้ว แต่ทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานียังอยู่ในช่วงของการพัฒนาระบบด้านเทคโนโลยี ความพร้อมทางเทคนิคและเทคโนโลยี พบว่า ทางฝ่ายกิจการฮาลาล สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้นำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการรับรองฮาลาล เช่น การตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การขอรับรองฮาลาลออนไลน์ (ผ่านเว็บไซต์ cicot.or.th) การตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลออนไลน์ ฯลฯ เป็นระบบที่นำเอาเทคโนโลยี ทางด้านเว็บไซต์และอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้งานร่วมกับระบบการขอรับรองฮาลาลซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางการอำนวยความสะดวกเร็วให้กับลูกค้าหรือสถานประกอบการที่ต้องการยื่นขอเครื่องหมายรับรองฮาลาล โดยระบบการขอรับรองฮาลาลออนไลน์นี้มีขั้นตอนการทำงานโดยเริ่มจากการยื่นคำขอรับรองไปจนถึงการออกใบรับรอง

3) ด้านงบประมาณในการดำเนินงานของฝ่ายฮาลาล สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีไม่ได้เป็นหน่วยงานราชการและเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติ ทำให้ไม่มีงบจากบัญชีกลางเพราะไม่ใช่หน่วยงานราชการ โดยคณะทำงานหรือเจ้าหน้าที่จะได้รับเป็นเงินอุดหนุนซึ่งเป็นงบที่รัฐบาลตั้งไว้เพื่อสนับสนุนองค์กรที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติ เงินอุดหนุนจะมีปีต่อปี ทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีจะชิงบุดหนุนที่ได้รับในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายกิจการฮาลาล ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเก็บค่าธรรมเนียมในการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลจากผู้ประกอบการ ค่าธรรมเนียมจะใช้ในการบริหารงานในฝ่ายกิจการฮาลาล โดยในการเก็บค่าธรรมเนียม 500 บาทต่อหนึ่งรายการของผลิตภัณฑ์ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยจะเก็บรวบรวมแล้วกระจายให้ฝ่ายกิจการฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด แต่จะส่งมาโดยผ่านโครงการต่าง ๆ เช่นโครงการยกระดับร้านอาหารฮาลาล โครงการอบรมต่าง ๆ เป็นต้น

4) ด้านการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานและส่งเสริมการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลของฝ่ายกิจการฮาลาล สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีมีลักษณะการจัดการตนเอง ไม่มีการประชาสัมพันธ์ในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้ามาขอรับรองมาตรฐานฮาลาลทางสื่อต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ของฝ่ายฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี จะประชาสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามแห่งประเทศไทยได้ประชาสัมพันธ์ไว้ โดยมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์

ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ ประกาศต่าง ๆ ตามบอร์ดประชาสัมพันธ์ของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี และแจกจ่ายให้กับมัสยิดต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี เช่น ประกาศยกเลิกเครื่องหมายฮาลาลของผู้ประกอบการ เป็นต้น การประชาสัมพันธ์ต้องใช้งบประมาณพอสมควรที่จะทำให้การประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง ซึ่งหน่วยงานยังขาดแคลนงบประมาณในส่วนนี้ ส่วนการรณรงค์ในการให้ผู้ประกอบการขอรับรองมาตรฐานฮาลาล ทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีได้รณรงค์ในโครงการประจำปี เช่น โครงการมาอัลฮิจเราะฮ์ โครงการอบรมผู้ประกอบการ เป็นต้น

5) ระยะเวลาการขอรับรองมาตรฐานฮาลาล ระยะเวลาในการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี โดยสัปดาห์แรกเป็นการตรวจสอบเอกสาร สัปดาห์ที่สองตรวจสอบสถานประกอบการ และสัปดาห์ที่สามเป็นกระบวนการออกใบรับรอง ใช้เวลาประมาณสามสัปดาห์ โดยประมาณหรืออย่างช้าประมาณหนึ่งเดือน ซึ่งระยะเวลาในส่วนของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดจะใช้เวลาสองสัปดาห์ ส่วนสัปดาห์ที่สามนั้นเป็นกระบวนการส่งรายงานไปยังสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยที่กรุงเทพฯ ฯ แต่ในปัจจุบันได้เพิ่มขึ้นตอนอีกชั้นตอนหนึ่ง คือต้องส่งรายงานไปยังศูนย์อำนวยการบริการงานฮาลาล ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านนา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นศูนย์ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมและพัฒนาด้านอุตสาหกรรมฮาลาลในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดสตูล แต่หน่วยงานที่ออกเครื่องหมายรับรองฮาลาลยังคงเป็นของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยที่กรุงเทพฯ ฯ บางครั้งทางคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยล่าช้าในการเครื่องหมายรับรองแก่ผู้ประกอบการ โดยทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานีจะออกใบรับรองฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานีไปก่อน เพื่อเป็นเอกสารว่าได้ผ่านรับการรับรองฮาลาลโดยคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานีพร้อมประทับตราของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

การดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ฝ่ายกิจการฮาลาลได้ดำเนินการขอรับรองฮาลาลตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย สอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิศร มุหะหมัด อารี (2548) ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ศึกษากรณีองค์การที่มีอำนาจออกเครื่องหมายฮาลาล พบว่าผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการออกเครื่องหมายรับรองฮาลาล ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการออกเครื่องหมายรับรองฮาลาลเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ตามมาตรา 18 (9) แห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 และมีอำนาจในการควบคุมและดำเนินกิจการศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง และกระบวนการดำเนินการและขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี คือ 1. ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม

2. ยื่นคำขอและพิจารณาคำขอ 3. การตรวจสอบสถานประกอบการ 4. พิจารณาผลการตรวจสอบและให้หนังสือรับรอง และ 5. การติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของอารยา อายุบเคน (2557) ได้ศึกษาเรื่องมาตรฐานการดำเนินงานการผลิตอาหารภายใต้เครื่องหมายฮาลาลของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารในจังหวัดนนทบุรีพบว่ามีการเตรียมความพร้อมในด้านการวางแผนการดำเนินงาน การดำเนินงานกระบวนการผลิตอาหารฮาลาล การดำเนินงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปของการผลิตอาหารฮาลาลและเป็นการดำเนินงานตามหลักมาตรฐานอาหารฮาลาลทุกประการโดยมีการปฏิบัติตามคู่มือ กฎระเบียบการดำเนินงานของพนักงานภายในองค์กรอย่างเคร่งครัดโดยเป็นความร่วมมือทั้งผู้ประกอบการและพนักงานเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานการผลิตอาหารภายใต้เครื่องหมายฮาลาล โดยมาตรฐานเป็นการดำเนินงานเหมือนกับมาตรฐานคุณภาพอื่น ๆ เพียงแต่มีข้อกำหนดการตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจากการศึกษาผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการพิจารณา ด้านการบริหารจัดการในการวางกลยุทธ์การนำผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลเข้าสู่ตลาดโดยที่เน้นถึงคุณภาพและประโยชน์ในการบริโภคทั่วไปโดยที่อาจไม่จำกัดเฉพาะชาวมุสลิมเท่านั้น และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของธีรวิทย์ เตียรฆโรจน์ (2557: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์การดำเนินธุรกิจด้านฮาลาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องฮาลาลค่อนข้างสูง การขับเคลื่อนธุรกิจฮาลาลจะเป็นส่วนส่งเสริมในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ สืบเนื่องจากการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ต่อยอดส่งผลถึงการสนับสนุนด้านการศึกษา พร้อมทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมโยงและลดความหวาดระแวงระหว่างประชาชนและหน่วยงานภาครัฐอีกด้วย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนันธิดา แดงขาว และสุพรรณษา หลังประเสริฐ (2566: 21) พบว่า แนวทางการพัฒนาอาหารไทยสู่มาตรฐานฮาลาลในประเทศไทยต้องอาศัยความร่วมมือหลายภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจชุมชน เพื่อให้ขอรับรองมาตรฐานฮาลาลได้ นอกจากนี้ภาครัฐควรมีการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกเพื่อรับทราบว่าอาหารฮาลาลมิใช่เพียงอาหารสำหรับมุสลิมเท่านั้น แต่เป็นอาหารที่มีความปลอดภัย ปราศจากสิ่งปนเปื้อน มีมาตรฐานตามหลักวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นการขยายกลุ่มตลาดที่นอกเหนือจากชาวมุสลิม หน่วยงานที่รับรองมาตรฐาน การอุดหนุนงบประมาณการขอรับรองมาตรฐานรวมถึงการดำเนินโครงการพัฒนาสถานประกอบการให้ขอรับรองมาตรฐานฮาลาล และสถานประกอบการจำเป็นต้องมีการศึกษาหาความรู้และให้ความสำคัญกับกระบวนการรักษามาตรฐาน โดยเฉพาะการเพิ่มพนักงานชาวมุสลิมเข้าไปอยู่ในสายงานการผลิต จะทำให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ในขณะที่สถานประกอบการควรมีการดำเนินการอย่างจริงจัง ชัดเจน โดยเฉพาะเรื่องการแยกสายการผลิตอาหารฮาลาลออกจากสายการผลิตอาหารปกติอย่างชัดเจน นอกจากนี้ควรมีการค้นหาธุรกิจแนวใหม่ที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนฤมล วลีประทานพร และคณะ (2566: 91-92) พบว่า แนวทางการพัฒนาการขอรับรองฮาลาลสู่การส่งออกตลาดอาเซียน ได้แก่ 1) พัฒนาสถานประกอบการ ต้องแยกเป็นสัดส่วนเพื่อไม่ให้ปนเปื้อนและควบคุมความสะอาด ดังนั้นควรจัดพื้นที่เพื่อจัดทำสถานที่ผลิตบ้านสมาชิกคนใดคนหนึ่ง และระดมทุนในกลุ่มเพื่อจัดทำโรงเรือนใช้เป็นสถานประกอบการการผลิตเพื่อให้เป็นไป

ตามมาตรฐานฮาลาล 2) อุปกรณ์ ต้องไม่ใช้ร่วมกับการผลิตอาหารอื่น ๆ และสิ่งที่ต้องห้ามตามหลักการศาสนาอิสลาม ดังนั้นผู้ประกอบการควรระดมทุนเพื่อจัดหาอุปกรณ์สำหรับการผลิตสินค้าของกลุ่ม และผู้ประกอบการรายเดียว ต้องมีการบริหารจัดการเงินในกิจการเพื่อให้มีทุนในการซื้ออุปกรณ์ไว้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับผู้ประกอบการ และ 3) ความรู้เรื่องมาตรฐานฮาลาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนจัดหาวิทยากรให้ความรู้มาตรฐานฮาลาลผ่านกระบวนการอบรมให้สมาชิกในกลุ่มผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และผู้ผลิตที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบธุรกิจในการจัดการและควบคุมกระบวนการผลิตให้ถูกต้องตามมาตรฐานฮาลาล

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี พบว่า ฝ่ายกิจการฮาลาลได้ดำเนินการขอรับรองฮาลาลตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คือ ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการบริหาร กิจการฮาลาล พ.ศ.2558 ข้อบังคับคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการดำเนินการตรวจรับรองสถานประกอบการ การตรวจผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียม พ.ศ. 2559 ข้อกำหนดการตรวจรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล พ.ศ. 2559 ข้อกำหนดการตรวจรับรองฮาลาลโรงเชือดสัตว์และการฆ่าและชิ้นส่วน พ.ศ. 2559 และข้อกำหนดแนวทางปฏิบัติการขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลและการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลบนผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ปี พ.ศ. 2559 และสภาพการดำเนินการรับรองมาตรฐานฮาลาลของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ 1) ด้านบุคลากร บุคลากรมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน มีการแต่งตั้งคณะทำงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ มาจากหลายหน่วยงาน ในการลงพื้นที่ตรวจสอบสถานประกอบการก็จะมีประสานงานกับคณะอนุกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องและความเชี่ยวชาญเพื่อทำการตรวจสอบสถานประกอบการและประชุมรายงานผลการตรวจสอบด้วยกัน 2) ด้านเทคนิคและเทคโนโลยี มีการนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการรับรองฮาลาล ได้แก่ การตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การขอรับรองฮาลาลออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ cicot.or.th การตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลออนไลน์ เป็นต้น 3) ด้านงบประมาณ การดำเนินงานของฝ่ายฮาลาลได้รับเป็นเงินอุดหนุนซึ่งเป็นงบที่รัฐบาลตั้งไว้เพื่อสนับสนุนองค์กรที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติ เงินอุดหนุนจะมีปีต่อปี 4) ด้านการประชาสัมพันธ์ สื่อสิ่งพิมพ์ ประกาศต่าง ๆ ตามบอร์ดประชาสัมพันธ์ และแจกจ่ายให้กับมัสยิดต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรประสานความร่วมมือฝ่ายกิจการฮาลาลอย่างจริงจัง โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบประสานความร่วมมือกับภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจการฮาลาลในจังหวัดปัตตานี และเร่งพัฒนาบุคลากรฝ่ายกิจการฮาลาลใหม่มีความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบมาตรฐานฮาลาล

2. ควรปรับปรุงขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลให้เป็นปัจจุบันและรวดเร็ว ประสานความร่วมมือหน่วยงานที่รับผิดชอบให้มีความเป็นเอกภาพและเข้าใจตรงกัน รวมไปถึงการพัฒนาบุคลากรของฝ่ายกิจการฮาลาลให้มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานฮาลาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรส่งเสริมขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฮาลาลที่ทันสมัย โดยการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการรับรองฮาลาล เช่น การตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การขอรับรองฮาลาลออนไลน์ เป็นต้น รวมทั้งบทบาทการทำงานในเชิงรุกมากขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับฝ่ายฮาลาล การสร้างฐานข้อมูลและปรับปรุงให้ทันสมัยและครอบคลุม

บรรณานุกรม

- ธีรวิทย์ เทียมธโรจน์. (2557). การวิเคราะห์การดำเนินธุรกิจด้านฮาลาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นฤมล วลีประทานพร และคณะ. (2566). แนวทางการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเพื่อการขอรับรองฮาลาลสู่การส่งออกตลาดอาเซียน. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(2). 91-92
- นันธิดา แดงขาว และสุพรรณษา หลังประเสริฐ. (2566). แนวทางการพัฒนาอาหารไทยสู่มาตรฐานฮาลาล. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 18(1). 21
- มุฮัมมัดราชาห์ ฟิรเดาะห์. (2560). *Halal Story 40 คำถามฮาลาลไทยที่จะทำให้คุณเข้าใจมากยิ่งขึ้น*. ภูเก็ต : บัตตุล ฟรินตัง.
- รชงพร โกมลเสวิน และคณะ. (2560). มุมมองของผู้ประกอบการไทยต่อมาตรฐานฮาลาล. รายงานการวิจัยสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2563). *มาตรฐานอาหารฮาลาล*. สืบค้น 20 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.halalscience.org>
- สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ฝ่ายกิจการฮาลาล. (2562). *เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานการตรวจรับรองฮาลาลให้กับ EMES และวิสาหกิจชุมชน ปี 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย.
- อารยา आयुบเคน. (2557). *มาตรฐานการดำเนินงานการผลิตอาหารภายใต้เครื่องหมายฮาลาลของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารในจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อดิสร มุหะหมัดอารี. (2548). *ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ศึกษากรณีองค์กรที่มีอำนาจออกเครื่องหมายฮาลาล*.
- อิตริส ดาราโก้ และคณะ. (2556). *การลงทุนธุรกิจอาหารฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทย*. รายงานการวิจัยสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ.